

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 133/2022 vp)

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Kansaneläkelaitos kiittää hallintovaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa.

Kansaneläkelaitos kannattaa esitettyä lainsäädäntökokonaisuutta.

Esitetty kokonaisuus on erittäin hyödyllinen, vaikkakaan ei mullista valtaosan mahdollisuutta asiointiin, joka jo nyt toimii kohtuullisen hyvin. Hallituksen esitys kuitenkin tuo sähköisen tunnistamisen paremmin käytettäväksi useille käyttäjäryhmille. Erityisesti alaikäisten digitaalinen henkilöllisyystodistuksen parempi saatavuus parantaisi nuorten mahdollisuuksia oma-aloitteiseen asiointiin esimerkiksi opintotukeen tai koulumatkatukeen liittyvissä asioissa.

Myös ulkomaalaisten tunnisteiden kehittäminen nähdään mahdollisuutena vaikkakaan etärekisteröidyillä tunnisteilla ei ole mahdollista nähdä omia etuus- tai terveystietoja Kansaneläkelaitoksen palveluissa. Etärekisteröidyt ulkomaalaisten tunnisteet kuitenkin mahdollistavat sähköisen asioinnin tilanteissa, joissa vahvaa sähköistä tunnistamista ei vaadita, esimerkiksi ajanvarauksia tehtäessä. Mahdollisuus vahventaa ulkomaalaisten tunnistusväline vahvaksi tunnisteeksi asioimalla kasvokkain on hyödyllinen ja tarpeellinen palvelu.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksymisen vapaaehtoisuuden arvioidaan kuitenkin heikentävän sen käyttöönottohalukkuutta kansalaisten keskuudessa. Käyttöönottohalukkuutta heikentää myös se, että esitetty digitaalinen tunnistusväline ei toimi tunnistauduttaessa yksityisen sektorin sähköisiin asiointipalveluihin.

Kansaneläkelaitos katsoo, että esitetty lainsäädäntökokonaisuus on kuitenkin askel oikeaan suuntaan mahdollistettaessa kaikille Suomen kansalaisille ja Suomessa pysyvästi asuville perustuslain mukainen yhtäläinen mahdollisuus sähköiseen asiointiin elämäntilanteesta, iästä, taloudellisesta asemasta tai kaupallisista asiakassuhteista riippumatta. Valtaosalle tämä jo nyt toteutuu, mutta ei kaikille. Vaikka tunnisteet ovat osa lainsäädännön velvoittamia peruspankkipalveluita, ei kaikki asiakkaat ole näitä siltikään saaneet esimerkiksi vakituisen osoitteen puuttumisen vuoksi. On toivottavaa, että esitetty kokonaisuus tosiasiallisesti mahdollistaisi näidenkin asiakasryhmien sähköisen asioinnin.

Talouden näkökulmasta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto edellyttää Kansaneläkelaitokselta investointeja mm. digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkistamiseen käyntiasioinnissa tarvittavien laitteiden hankinta-, hallinta- ja ylläpitokulujen osalta. Lisäksi mikäli digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vaatimien muutosten tai ylläpidon rahoitus katetaan keräämällä palvelumaksuja palvelua hyödyntäviltä viranomaisilta, tulee tähän liittyvän taloushallinnon ja maksuliikenteen kustannukset arvioida osana kokonaisuutta. Varsinainen tunnistamispalvelun tuottamisen kustannus säilyy ennallaan riippumatta siitä, minkä viranomaisen toimintakulubudjetista rahoitus siihen otetaan. Kansaneläkelaitos ei ole varautunut tällaiseen välttämättömään kuluerään ja siten toteutuessaan käyttömaksujen kerääminen edellyttää Kansaneläkelaitoksen toimintakulubudjetin kasvattamista käyttömaksujen ja taloushallinnon kustannusten edellyttämällä määrällä.

Ystävällisin terveisin

Kela

Ari Vähä-Erkkilä
tietohallintopäällikkö